

ESTHER
VERHOEF
ALTER
EGO

LITERAIRE THRILLER

2023 Prometheus Amsterdam

‘Als we iemand haten,
haten we iets in hem wat deel is van onszelf.
Wat geen deel is van onszelf
verontrust ons niet.’

Hermann Hesse, *Demian*

april 1999

03.15 uur

Zijn voetstappen klossen op de trap, onvast, struikelend. Ik hoor het kraken van de houten leuning. 'Kutwijf! Waar ben je?'

Ik duik dieper weg onder mijn dekbed en stop mijn duim in mijn mond. Zuig zo hard als ik kan.

'Lig je weer in je nest?'

Mama zegt dat hij er niets aan kan doen. Hij heeft gewoon te veel aan zijn hoofd. Te veel druk op het werk, al die mensen die iets van hem willen. We moeten simpelweg onze mond houden. Knikken, instemmen, ook al roept hij gemeene, oneerlijke dingen. Naar de grond kijken, hoofd gebogen, hem laten uitrazen.

Anders maken we het alleen maar erger.

'Ik vráág je iets!'

Met mijn vrije hand grijp ik mijn slaapshirt vast en druk het tegen mijn neus. Het shirt is te groot. Het ruikt

naar Be Delicious – Michelles lievelingsgeur.

‘Hou het maar,’ zei Michelle toen ze het me toestopte.

Ik keek haar met grote ogen aan. ‘Je Nike? Écht?’

Ze stoof mijn kamer uit en riep: ‘Tot zondag!’

Door het raam zag ik haar naar de garage rennen. Ze keek niet meer omhoog. Ze zwaaide niet eens toen ze de op-rit af fietste.

En ik dacht: Je laat me in de steek.

Er valt iets om in de slaapkamer.

‘Kijk nou eens naar jezelf, waardeloos wijf!’

Ik zuig harder op mijn duim, nog harder. Bijt op het vel. Schaaf met de snijtanden van mijn onderkaak over mijn huid en voel de weerstand van het bot eronder.

‘Ik werk me de vinkentering om de hele kolerebende draaiende te houden, en wat doe jij? Nou, nou?’

Ik hoor mama fluisteren. Ze doet haar best om hem rustig te krijgen.

De vorige keer sleurde hij haar midden in de nacht naar de keuken om de vaatwasser opnieuw in te ruimen. Een andere keer moest ik in de stromende regen mijn fiets in de garage zetten. ‘Denk je dat de centen me op de rug groeien?’ schreeuwde hij, terwijl hij me voor zich uit duwde. ‘Ondankbaar kutkind!’

Mama’s kalmte werkt niet.

Papa blijft schreeuwen, hij is woedend.

Heb ik iets laten slingeren, gaat het daarom? Mama was vanavond druk met nakijken, ze heeft het ook niet altijd in de gaten.

Ik glip uit bed en haast me de trap af, de keuken in. Mama's tas met nakijkwerk staat op de stoel en die is netjes aangeschoven. Het aanrecht is leeg. Schoon en geordend, precies zoals papa het wil.

...Misschien is er wel geen reden, heeft hij geen aanleiding meer nodig.

Boven klapt een deur tegen de muur. Ik ren de hal in en kijk omhoog, net op tijd om papa langs het trappengat naar mijn kamer te zien benen.

'Lynn?' Zijn stem is rauw, alsof hij gehuild heeft. Maar dat heeft hij zeker te weten niet – papa kijkt neer op mensen die huilen.

'Hier!' piep ik. 'Ik ben hier.'

Hij hoort het niet; hij staat al in mijn kamer.

Mama rent achter hem aan. Ze draagt een Mickey Mouse-shirt over haar magere lichaam, blote benen eronder. 'Ger, laat dat kind met rust.'

En dan hoor ik het. Een harde pets, als een zweepslag. Stilte.

Nog een pets.

'Nee,' hoor ik mama zeggen, zwakjes, en dan verschijnt ze opnieuw bij het trappengat, haar handen voor haar gezicht. Ze haast zich naar de slaapkamer.

'Kutwijf! Kutkinderen! Kutleven!'

Ik kan me net op tijd verstoppen in de nis bij de wc als papa de trap af stormt, vlak langs me heen naar buiten. De voordeur valt met een dreun achter hem dicht. Ik hoor de auto starten. Hij rijdt met gierende banden weg.

In de beschutting van de nis blijf ik staan. Ik staar naar de ingelijste foto's en krantenartikelen die mama hier heeft opgehangen. Ze is er zo trots op; trots op papa, op ons gezin, op wat we hebben bereikt.

Ik steek mijn duim in mijn mond, zaag met mijn snijtanden over het vel, rats, rats. Ik zuig en proef bloed. Als ik nog harder bijt, knapt het bot dan?

Kun je je eigen bot breken?

07.18 uur

Een roze gloed schijnt door het glas van de voordeur. Het is nog steeds stil in huis. Mama is boven gebleven, papa is niet teruggekomen. In het zwakke ochtendlicht buig en strek ik mijn vingers. Er staan donkere, regelmatige streepjes op mijn duim. Het doet alleen pijn als ik erop duw.

Ik loop de trap op. De deur van de slaapkamer van papa en mama staat open. Beige vloerbedekking, het grote bed met een blauw met wit geruite spreid. Mama is hier niet. Ik loop vlug naar mijn eigen kamer – niemand – en ren dan de trap op, door het washok naar Michelles zolder. 'Mam?'

Ik ga terug naar de eerste verdieping. Controleer de badkamer.

'Mama...?'

Ze moet hier ergens zijn.

In de logeerkamer staat een bed tegen de muur met een brede spiegel erboven. Links van de deur is een eikenhouten kast waar mama onze winterjassen en laarzen in bewaart.

Het raam staat op een kier en de wind brengt de geur van coniferen en vochtig asfalt met zich mee. Ik duw het verder open, kijk naar beneden. In de dakgoot duikt een merel in elkaar en fladdert weg. Vanuit de verte klinkt het geraas van de a1.

Ik doe het raam dicht. Nu hoor ik een geluid. Een licht gekraak. Ik tuur om me heen, kijk onder het bed, en beseft dan dat het geluid uit de kast komt. Het deurtje zwaait vanzelf open als ik mijn hand op de houten knop leg; het zat niet goed dicht.

Ik stap achteruit.

Mama zit op de bodem van de kast. Ze heeft haar armen om haar knieën geslagen en haar gezicht is verborgen achter haar rommelige krullen. Ik ken niemand met mama's haarkleur: oranje met blonde en grijze strengen. Ze heeft er een hekel aan dat het kroest en alle kanten op springt en houdt de boel vaak in bedwang met een sjaaltje. Dan ziet ze er helemaal uit als een kunstenares, of een actrice.

'Mam...?'

Ze maakt een geluid dat tussen zwaar ademen en fluisteren in zit.

Ik kom naar voren en leg mijn hand op haar arm. 'Het is al ochtend, hij is weg, mama.' De tranen prikken in mijn ogen, maar ik moet sterk zijn.

'Heb je pijn?' vraag ik.

Ze schudt haar hoofd.

'Je moet eruit.' Ik trek haar zachtjes aan haar arm, haar spieren zijn strakgespannen.

'Laat me maar,' fluistert ze.

Ik kijk zoekend om me heen, alsof de oplossing hier ergens staat of ligt, en dan blijft mijn blik haken aan mijn reflectie in de spiegel boven het bed: een kind met grote, angstige ogen, bleekjes, haar mond hangt een beetje open. Achter haar zit mama, nauwelijks zichtbaar, weggedoken tussen de jassen. Ik wil vragen of papa haar pijn heeft gedaan, maar soms is het beter om geen vragen te stellen. Zolang je er niet over praat is het minder erg, want dan kun je tenminste nog doen alsof het niet is gebeurd.

Ik kleeft me aan en ga naar beneden, smeert een boterham en strooi er extra hagel op. Mijn duim ziet er niet uit. Ik plak er een pleister omheen en ga met mijn bord in de woonkamer voor de tv zitten. Het is zaterdag. Mama en ik zouden vandaag naar de stad gaan om een nieuwe bikini te kopen. Die heb ik echt nodig, het is bij mij gaan groeien daarboven.

Maar wie weet gaat het nog wel door. Ze komt vast zo naar beneden.

10.00 uur

Mama is nog steeds boven. Het voelt alsof ik alleen thuis ben.

11.35 uur

Papa's buien zijn geheim. Als ik er met iemand van buiten over praat, maak ik alles stuk. Dan komt de politie met de kindbescherming en zal iedereen ons met andere ogen gaan bekijken. Papa krijgt dan enorme problemen in het

restaurant, en mama's leerlingen zullen over haar gaan roddelen en hun respect voor haar verliezen.

Michelle is de enige met wie ik het erover kan hebben, maar zij neemt haar telefoon niet op.

12.01 uur

'Hoi, met Lynn, ik zoek Michelle.'

'Michelle? Die ligt vast nog ergens te pitten. We hadden een feestje. Ze is in elk geval niet hier.'

13.44 uur

Ik duw de deur van de logeerkamer open. 'Mama?'

Geen reactie.

'Het is al middag, mama. Bijna twee uur.' Ik probeer vrolijk te klinken, losjes, en trek de kast open.

Mama zit er nog steeds, ze heeft haar gezicht van me afgewend. Ik hoor haar ademen.

Ik zak op mijn hurken en leg mijn hand op haar arm. Haar krullen kleven aan haar slapen. Voorzichtig veeg ik ze een beetje opzij.

'Mam, je zweet helemaal.'

Plotseling opent ze haar ogen. Ik deins terug van haar blik. Geen twinkeling, geen warmte, mama's ogen lijken op die van een pop, doods en leeg. Ik trek mijn hand terug. De krullen zakken weer voor haar gezicht.

In een opwelling grijp ik haar pols beet. 'Kom eruit, mam! Laat me niet alleen!'

Mama verzet zich eerst. Ze houdt zich stijf en zwaar, maar rolt dan half uit de kast. Aan één kant van haar gezicht heeft ze een donkere plek. En er zit bloed bij haar oog. Ze bedekt haar gezicht met haar handen. 'Lynn, ga weg.'

'Nee.'

'Laat me alsjeblieft alleen,' fluistert ze hees. Ze kruipt terug de kast in, haakt haar magere vingers achter de deuren en trekt ze voor mijn neus dicht.

14.58 uur

Michelle neemt nog steeds niet op. Ik kan er niet meer tegen. Ik moet met iemand praten, iemand die weet hoe het zit.

14.59 uur

Er is wel iemand die het weet. Ze heeft het zelf tegen me gezegd. Niet met zoveel woorden, maar met haar ogen, terwijl ze me in mijn schouders kneep, alsof ze voorvoelde dat deze dag zou komen.

Ik kan haar vertrouwen.

In de keuken pak ik een blocnote en begin te schrijven. Ik trek het blaadje eraf, vouw het dubbel en schuif het bij mama tussen de kastdeuren door.

16.40 uur

Ik haast me het perron over, daal de betonnen trap af die naar het parkeerplaatsje leidt en loop voorbij de spoorbo-

men het straatje in dat uitkomt op de dijk. Er staan huisjes met witte sierhekken ervoor, en in de aangeharkte tuinen wiegen narcissen heen en weer in de wind. Sommige mensen hebben er een molentje in staan, of tuinkabouters. Van achter de vitrage kijken de bewoners me na. Ik heb een zware rugzak over mijn schouder; wat zullen ze over mij denken? Zouden ze weten wie ik ben?

De oude mensen die hier wonen zijn te goed voor het verzorgingstehuis, heeft mama wel eens verteld, en aan de overkant, waar de huizen groter zijn, leven gezinnen met kinderen. Er is ook een wijk met vrijstaande huizen voor de ondernemers, en buiten de kern wonen de boeren. In dit dorp heeft alles en iedereen een duidelijke plaats.

Daarom wilde papa hier weg. Het dorp hield hem klein, hij mocht niet worden wie hij was.

Mijn vader is iemand die respect afdwingt en ik kan me dan ook moeilijk voorstellen dat hij zich ooit wat heeft aangetrokken van de ouwetjes die hier van achter de gordijnen naar buiten zitten te koekeloeren.

Papa heeft alles omgedraaid, nu is hij de baas. De mensen kijken naar hem op. Daarom hebben we een voorbeeldrol.

In een van de krantenartikelen die bij ons in de gang hangen staat het zwart-op-wit, dat we een geslaagd gezin zijn. Het hangt tussen andere knipsels die te maken hebben met het boek waaraan mama vijf jaar heeft geschreven.

Sterrenkok uit Laren schrijft bestseller

Het geslaagde gezin Fleer, bestaande uit chef-kok Gerrit Fleer van De Gevulde Pot en zijn vrouw Isolde, geschiedenisdocente aan het IJsselmeercollege, woont al bijna twintig jaar in de gemeente Laren. We spraken de schrijvende kok in zijn vooroorlogse woning, waar zijn twee blonde dochters, Michelle van zestien en Lynn van tien, druk bezig zijn de door de gevierde chef-kok persoonlijk gesigioneerde boeken in te pakken voor de fans.

Het artikel staat vol met onzin. Papa wordt omschreven als 'de drijvende motor achter het monsterproject' terwijl mama degene is die dat hele boek heeft bedacht en geschreven. Dat deed ze naast haar werk; soms schreef ze 's nachts, of zette ze de wekker om vijf uur. Het boek heet De Hollandse keuken door de eeuwen heen en kwam in de landelijke bestsellerlijst terecht. Mijn vader werd uitgenodigd voor radio- en televisieprogramma's, waar hij nog meer uit zijn nek zat te kletsen. Mama vindt dat het beter is zo, omdat papa nu eenmaal een bekend hoofd heeft en zij niet. 'Zonder je vaders naam zou niemand dit boek kopen.' Ze knipoogde. 'Mensen hoeven niet te weten hoe het werkelijk zit. Als wij het maar weten, toch?'

Nog een geheim.

Het laatste stuk van de straat loopt steiler omhoog, ik voel het in mijn kuiten. Boven aangekomen zie ik de rivier donkergrijs glinsteren in het groene landschap, hier en daar

staat een dijkhuisje. Het waait hier harder dan beneden in het dorp. Roodbonte koeien staan te herkauwen, hun koppen krioelen van de vliegen. Het is best gek te bedenken dat dit papa's dorp is, dat hij hier is geboren, maar er nooit meer komt.

'Ik heb niets meer te zoeken in dat boerengat,' heb ik hem wel eens horen zeggen. 'En Ingrid kan helemaal de tyfus krijgen. Die zit daar om één reden: de erfenis van ma. Altijd al slappe hap geweest, die slijmjurk.'

Ik loop zo ver mogelijk in de berm. De wind trekt aan mijn haar en de touwtjes van mijn hoody zwiepen steeds in mijn gezicht.

Doe ik hier wel goed aan?

Morgen is alles vast weer normaal. Dan is het voorbij en heeft papa spijt. Zo is het altijd nog gegaan.

Maar als ik er alleen maar aan denk dat ik terug naar huis moet, begint mijn lijf te trillen.

Na de vakantie gaat Michelle Pedagogische Wetenschappen studeren in Leiden. Ze vertelde me dat pas een paar weken geleden. Ik greep haar handen vast, drukte haar lange, sterke vingers tegen mijn lippen, de glanzende nagels waar ik zo jaloers op ben – die van mij zijn kartelig en dof door het nagelbijten.

'Ik kan je niet missen,' zei ik, en ik schaamde me er tegelijkertijd voor dat ik me zo liet kennen. Dat ik snikte als een kleuter.

'Je kunt altijd naar me toe komen, Leiden is niet superver.'

Ik staarde naar haar sproeten en naar de donshaartjes op haar wangen, rook de kauwgom die ze in haar mond heen en weer wierp. 'Kan ik niet bij jou komen wonen? Je hebt echt geen last van me. Ik ga daar gewoon naar school en ruim ook al jouw spullen op.'

Ze keek naar me zoals ze eerder die dag had gekeken naar het gewonde vogeltje dat met een nat verenpakje op het terras lag. 'Nee, Lynn, sorry.' Ze stond op. In de deuropening mompelde ze: 'Iemand moet toch bij mama blijven?'

16.52 uur

Het witte huisje heeft een oranje pannendak, raampjes in vakverdeling en luiken. De voordeur is donkergroen geschilderd en er staan potten en een gebutste metalen melkbus naast.

Ik bel niet aan – de voordeur is voor vreemden en de postbode – maar daal het houten trapje af naar de voet van de dijk. Het rode autootje staat onder de overkapping en de kippen scharrelen in hun ren tussen de perenbomen. Ze richten hun kopjes op zodra ze me zien.

Tante Ingrid staat het terras te vegen. Ze kijkt eerst verast, dan verstrakken haar kaken. Ze vraagt me niets, zegt alleen maar 'Kind toch', en spreidt haar armen.